

Sygn. akt I C 1135/16

Dnia 15 lutego 2017 r.

Sąd Rejonowy w Nowym Sączu I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Grażyna Poręba

Protokolant st. sekr. sąd. Katarzyna Chochla

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 lutego 2017 r. w N.

sprawy z powództwa M. W.

przeciwko V. L. Towarzystwo (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego V. L. Towarzystwo (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda M. W. kwotę 14.418,95 (czternaście tysięcy czterysta osiemnaście 95/100) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 03 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego V. L. Towarzystwo (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda M. W. kwotę 5.538 (pięć tysięcy pięćset trzydzieści osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1135/16

Z/

1. (...)

2. (...)

2017-02-15 (...)

Sygn. akt I C 1135/16

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Rejonowego w Nowym Sączu

z dnia 15 lutego 2017 r.

W pozwie skierowanym przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W., M. W. domagał się zasądzenia kwoty 14.418,95 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 3 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów postępowania na jego rzecz (k. 1-3).

W uzasadnieniu wskazał, że zawarł z pozwanym umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką regularną M. (...), potwierdzoną Polisą nr (...). Umowa ta rozwiązana została w dniu 16 maja 2016 r. Wartość polisy na dzień zamknięcia wynosiła 24.031,59 zł, z czego powód otrzymał na rachunek bankowy jedynie kwotę 9.612,64 zł, pozwany zatrzymał więc bezpodstawnie kwotę dochodzoną niniejszym pozwem, tj. 14.418,95 zł. Powód pismem z dnia 22 lipca 2016 r. wezwał stronę pozwaną do dobrowolnego spełnienia żądania, bezskutecznie. Podniósł, że postanowienia wzorców umownych stosowanych przez pozwanego, a odnoszące się do opłat likwidacyjnych stanowią klauzule niedozwolone, gdyż wykazują daleko idącą sprzeczność z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. Powołał się na naruszenie przepisów art. 384 k.c., 385 § 1 k.c. w zw. z art. 385³

pkt 12, 16, 17 k.c. w związku z zastosowaniem przez pozwanego rażąco wygórowanej opłaty od wykupu polisy, wobec czego w myśl przepisu art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia te nie wiążą powoda. Powołał się też na stanowisko rzecznika ubezpieczonych, orzecznictwo sądów powszechnych i rejestr klauzul niedozwolonych.

Pozwany V. L. Towarzystwo (...) S.A. V. (...) (poprzednio (...) S.A.), w piśmie wniesionym do tut. Sądu w dniu z dnia 28 października 2016 r., stanowiącym odpowiedź na pozew, wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu, według norm przepisanych (k. 28-42).

W uzasadnieniu podniósł, że powód otrzymał i zapoznał się z postanowieniami OWU i miał pełną świadomość na jakich warunkach jest zawierana umowa. Zaprzeczył, jakoby postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia były abuzywne, bo te w zakresie ponoszenia opłat z tytułu całkowitego wykupu nie zostały ukryte i są czytelne, nie naruszają dobrych obyczajów, a w zasadzie stanowią główne świadczenie stron co powoduje, iż nie mogą być uznana za niedozwoloną klauzulę umowną. Przejęcie przez pozwanego odpowiedzialności za zachowanie powoda, który pomimo powziętych na siebie zobowiązań i świadomości co do długoterminowego charakteru zawartej umowy, doprowadza do jej ustania przed zakładanym czasem osiągnięcia rentowności ze szkodą również dla pozwanego, świadczyłoby o niegospodarności zakładu ubezpieczeń i działaniu wbrew zasadzie pokrycia kosztów wykonywanej działalności z pobranych składek. Wpłata powodowi całości środków na rachunku spowodowałoby zachwianie równości stron umowy ubezpieczenia, gdyż w takiej sytuacji zakład ubezpieczeń winien zwrócić ubezpieczonemu całość zgromadzonych środków, pomimo udzielenia ochrony ubezpieczeniowej przez cały czas trwania umowy ubezpieczenia i poniesienia wysokich kosztów jej zawarcia i wykonywania.

Pobierana przez ubezpieczyciela opłata związana z wykupem jest uzależniona od okresu trwania ochrony ubezpieczeniowej i kosztów działalności poniesionych na rzecz i na rachunek klienta związanych z wykonywaniem umowy ubezpieczenia bowiem umowa miała elementy ochrony ubezpieczeniowej i inwestycyjny.

Wysokość opłat związanych z wykupem w pierwszych latach jej obowiązywania wynika z wysokich kosztów obsługi a w szczególności kosztów związanych z akwizycją, nie są one zatem ukierunkowane na uzyskanie korzyści majątkowej ubezpieczyciela, a jedynie jako ekonomiczna konsekwencja konieczności zabezpieczenia interesów ubezpieczyciela i innych klientów.

Wskazał pozwany, iż postanowienie będące przedmiotem pozwu nie zostało wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych.

Z ostrożności procesowej podniósł, że pozwany z własnych środków powiększył Rachunek Jednostek Funduszy powoda o kwotę 600,00 zł i żądanie powoda obejmujące również tą kwotę, stanowi nadużycie prawa. Ponadto, pozwany korzyść, którą miał uzyskać, zużył w taki sposób, iż nie jest on wzbogacony względem powoda.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. W. zawarł z pozwanym (...) S.A. z siedzibą w W. umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym M. (...), ze składką regularną opłacaną miesięcznie w kwocie 500,00 zł, potwierdzoną polisą numer (...). Horyzont czasowy inwestycji został określony na 15 lat. Datą początkową okresu ubezpieczenia jest 18.11.2011 r.

Umowa została podpisana w obecności agenta ubezpieczeniowego, który przedstawił powodowi warunki umowy, w domu powoda.

Umowa została przedstawiona w sposób optymistyczny, powodowi przedstawiono wykresy wskazujące na zyski, wspomniano również o możliwości zawieszenia składki. Kiedy powód zapytał o możliwość dostępu do pieniędzy (z uwagi na długi okres obowiązywania umowy), przedstawiono mu, że po pewnym okresie częściowo będzie istniała taka możliwość, ale agent nie umiał tego doprecyzować. Przedstawiono mu, że pełna realizacja pokaźnych zysków nastąpi po zakończeniu umowy oraz wskazywano na potencjalną możliwość korzystania z części zysków (tak zrozumiął

to powód). W trakcie spotkania, nie było mowy o warunkach rozwiązania umowy i kosztach wiążących się z tym, w szczególności o kosztach wykupu.

Przy agencji w dniu 10 listopada 2011 r. powód podpisał druk wniosku, także oświadczenia o zapoznaniu się z ogólnymi warunkami ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką regularną.

Po jakimś czasie dosłano powodowi polisę.

Powód był błędnie przekonany, że to nie on lecz ubezpieczyciel będzie dbał o tzw. portfel ubezpieczeniowy i nie jego rolą będzie decyzja o lokowaniu funduszy bo jak zapewniał agenta nie ma w tej kwestii żadnego doświadczenia i wiedzy.

Przez około 5 lat powód płacił składki w kwocie 500,00 zł miesięcznie, a po tym okresie, z uwagi na medialne zainteresowanie polisolokatami chciał odzyskać swoje pieniądze, w związku z czym złożył oświadczenie o rezygnacji z umowy, która na skutek powyższego, została rozwiązana z dniem 16 maja 2016 r.

Ubezpieczyciel dokonał wykupu jednostek zgromadzonych na indywidualnym rachunku jednostek uczestnictwa i ze zgromadzonych jednostek na rachunku w kwocie 24.031,59 zł, potrącił opłatę z tytułu umorzenia jednostek w kwocie 14.418,95 zł, wypłacając 9.612,64 zł.

Dowód: polisa - k. 12, OWU - k. 13-14, pismo - k. 14, zeznania powoda – nagranie z rozprawy z dnia 03.02.2017 r. 00:06:39, rozliczenie – k. 15, wniosek – k. 51-52, 53

Z postanowień ogólnych warunków ubezpieczenia wynika, iż ubezpieczony może w każdym czasie trwania umowy rozwiązać umowę ubezpieczenia, poprzez złożenie pisemnego oświadczenia - § 6 ust. 9 OWU. W takim wypadku towarzystwo ubezpieczeń dokonuje całkowitego wykupu na zasadach określonych w § 23 OWU (§ 10 ust. 2 OWU). W przypadku przedterminowego rozwiązania umowy, wysokość świadczenia wykupu w zakresie wartości części bazowej rachunku uwzględnia jej pomniejszenie o koszty poniesione przez ubezpieczyciela związane z dystrybucją i zawarciem umowy oraz o koszty związane z prowadzoną przez ubezpieczyciela działalnością gospodarczą, które w związku z przedterminowym rozwiązaniem umowy nie będą mogły zostać pokryte z opłat, jakie byłyby pobierane przez ubezpieczyciela w trakcie całego okresu, na jaki umowa została zawarta. Wypłacając świadczenie wykupu ubezpieczyciel nie nalicza ani nie potrąca z wypłacanego świadczenia jakiegokolwiek kary umownej lub odstępnego związanych z przedterminowym rozwiązaniem umowy (§ 10 ust. 4). Zgodnie z § 24 OWU, z tytułu zawarcia i wykonywania umowy, ubezpieczyciel pobiera następujące opłaty: opłatę wstępną, opłatę za udzielenie tymczasowej ochrony ubezpieczeniowej, opłatę za ryzyko, opłatę administracyjną, opłatę za zarządzanie aktywami Rachunku Jednostek Funduszy, opłatę za zarządzanie aktywami portfeli modelowych, opłatę operacyjną, inne opłaty z tytułu dodatkowych usług oferowanych przez ubezpieczyciela związanych z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi, określone w szczegółowych regulaminach (§ 24 ust. 1 OWU).

W myśl § 23 OWU, wysokość świadczenia wykupu na dany dzień jest równa wartości części wolnej rachunku oraz określonego procentu wartości części bazowej rachunku wskazanego w ust. 15 zał. 1 do OWU, zgodnie z którym w piątym roku umowy, przy jej zawarciu na okres 15 lat, ubezpieczającemu wypłacane jest 40% części bazowej rachunku.

Dowód: OWU - k. 13-14

Pismem z dnia 22 lipca 2016 r. powód wystosował do pozwanego ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty kwoty 14.418,95 zł, w terminie 7 dni od daty doręczenia pisma.

Dowód: przedsądowe wezwanie do zapłaty – k. 16 - 17

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dołączonych do akt dokumentów, których autentyczność i wiarygodność nie zostały przez strony podważone, nie wzbudziły także zastrzeżeń Sądu oraz na podstawie zeznań powoda.

Zeznania powoda są wiarygodne i korespondują z dowodami z dokumentów.

Sąd oddalił wnioski dowodowe pozwanego o przesłuchanie świadka M. Z. (wniosek spóźniony), a także wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego aktuarium, bowiem prawidłowość kalkulacji świadczenia wykupu nie była przedmiotem sporu. Osnową zarzutów powoda nie jest poprawność wyliczenia tej kwoty, lecz kwestionowanie prawa do jej pobierania przy wypowiedzeniu (odstąpieniu) od umowy.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie w całości.

Powód domagał się zasądzenia kwoty 14.418,95 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 3 sierpnia 2016 r.

W ocenie sądu zasadnym jest stanowisko powoda, który argumentował, że klauzula przewidująca pobieranie przez Towarzystwo, wprawdzie nie opłaty likwidacyjnej lecz opłaty o innej nazwie tj. związanej z wykupem, w formie i na zasadach opisanych w ogólnych warunkach ubezpieczenia na wypadek wcześniejszej wypłaty środków stanowi niedozwoloną klauzulę umowną.

Należy zgodzić się z powodem, że postanowienie dotyczące możliwości pobierania opłaty związanej z wykupem jest niedozwolonym postanowieniem umownym i nie wiąże powoda – konsumenta.

W myśl art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Nie ulega wątpliwości, że postanowienia umowy ubezpieczenia dotyczące opłaty od wykupu nie były z powodem uzgadniane indywidualnie. Wręcz przeciwnie w tej materii powód został wprowadzony w błąd przez działającego na rzecz pozwanego agenta, który przedstawił mu zapisy OWU w taki sposób, iż powód nie zdawał sobie sprawy z konsekwencji finansowych rozwiązania umowy.

Postanowienia określające zasady pobierania opłaty od wykupu nie są świadczeniem głównym, tym bowiem jest ubezpieczenie życia powoda oraz gromadzenie środków na indywidualnym rachunku jednostek ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych. Ze strony powoda głównym świadczeniem jest obowiązek zapłaty składek, a ze strony pozwanego wypłata określonych sum w razie śmierci ubezpieczonego w okresie ubezpieczenia lub dożycia określonego wieku.

Zatem zapisy o możliwości pobierania i sposobie ustalania wartości opłat związanych z wykupem mogą podlegać ocenie pod względem ich zgodności z dobrymi obyczajami i interesami konsumenta.

Dokonując oceny prawidłowości twierdzenia powoda, iż przedmiotowe postanowienia OWU są niedozwolone sąd w całości podziela zapatrywania Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 18 grudnia 2013 roku, sygn. I CSK 149/13 (publ. Biul.SN 2014/2/14, LEX nr 1413038, M.Prawn. 2014/17/923), w którym Sąd ocenił, że postanowienie ogólnych warunków umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, przewidujące, że w razie wypowiedzenia umowy przez ubezpieczającego przed upływem 10 lat od daty zawarcia umowy, ubezpieczyciel pobiera opłatę likwidacyjną powodującą utratę znacznej części zgromadzonych na rachunku ubezpieczającego środków finansowych, rażąco narusza interesy konsumenta i stanowi niedozwolone postanowienie umowne w świetle art. 385¹ zd. 1 k.c. W przedmiotowej sprawie wysokość pobranej przez pozwanego opłaty od wykupu polisy pochłania 59% składek, jest to zatem spora część oszczędności i w takiej wysokości tylko dlatego, że powód rozwiązał umowę później niż inni klienci tj. po pięciu latach comiesięcznych wpłat składek, będąc zresztą przekonany, że nie spowoduje to utraty części zgromadzonych środków.

Zwrócić uwagę wypada, że postanowienia OWU generalnie nakładają na klienta obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej de facto kary umownej i tylko jego obciążają obowiązkiem zapłaty sumy pieniężnej w razie rezygnacji z

umowy, nazwanej opłatami związanymi z wykupem, których na dodatek charakter i funkcja nie zostały wyjaśnione w ogólnych warunkach ubezpieczenia. Tymczasem wyjaśnienie powyższych okoliczności pozwoliłoby ubezpieczającemu racjonalnie ocenić wszystkie aspekty umowy i czy umowa jest dla niego rzeczywiście korzystna z uwzględnieniem wszystkich mogących wystąpić w przyszłości okoliczności. Przyjęcie przez ubezpieczyciela takiej wersji, iż tylko klient ponosi koszty przy rezygnacji z umowy, stanowi nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść, jest więc rażącym naruszeniem interesów konsumenta. Podkreślenia wymaga jeszcze i kolejna okoliczność związana z przyjętym przez ubezpieczyciela i sformułowanym w OWU mechanizmem obliczenia opłaty wykupu całkowitego lub częściowego. Wartość wykupu co wskazano wyżej jest wygórowana, ale przede wszystkim jej kwota jest niemożliwa do ustalenia przez konsumenta ani w momencie zawierania umowy ani w chwili rezygnacji.

Zgodnie z art. 385 § 2 k.c. wzorec umowy powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały, zatem tak aby powód nawet przyjmując, iż zapoznał się z ogólnymi warunkami umowy mógł na podstawie prostego tekstu wysnuć wnioski pozwalające mu na ocenę kiedy może zrezygnować z umowy, jakie będą tego konsekwencje a jeżeli są one finansowe, to w jakiej kwocie lub procencie składek. Zdecydowanie należy stwierdzić, że opisany w OWU mechanizm liczenia opłaty od wykupu nie jest prosty. Konstrukcja przepisów OWU nie jest w tym przedmiocie czytelna, a ustalenie warunków rozwiązania umowy nakłada konieczność odwoływania się do innych przepisów OWU i dla przeciętnego konsumenta szybkie, kwotowe obliczenie części bazowej rachunku nie jest możliwe. OWU są skonstruowane w ten sposób, że zawierają mnóstwo odesłań od jednych przepisów do drugich, posługują się pojęciami wieloznacznymi, stworzonymi na potrzeby i użytek tego produktu co dodatkowo utrudnia odczytanie postanowień umowy i ich zrozumienie i co w sposób oczywisty narusza interesy konsumenta.

Potwierdzeniem tego jest i stanowisko pozwanego, który m.in. na tę okoliczność wnioskował o dowód z opinii biegłego aktuarusza.

Stopień skomplikowania produktu ubezpieczeniowego jest tak duży, że praktycznie nie ma możliwości racjonalnej oceny przez konsumenta czy i na ile umowa jest opłacalna, czy też stanowi ona ryzyko obciążające jedynie klienta.

Odnosnie kosztów umowy poniesionych przez pozwanego należy przytoczyć, że wielokrotnie w postępowaniu przed Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów było podnoszone, że postanowienia OWU umów na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym dotyczące pobierania opłat likwidacyjnych (tym razem od wykupu) są niedozwolonymi postanowieniami umownymi ze względu na ich rażące wygórowanie i przerzucanie niemal wszystkich kosztów związanych z akwizycją i ryzykiem ubezpieczeniowym na konsumenta, podczas gdy w umowie nie wyjaśnia się ani charakteru ani funkcji tej opłaty.

Nie została przez pozwanego w żaden sposób udowodniona teza o dopisaniu do rachunku powoda kwoty 600 zł. on sam zaś o istnieniu takiego zabiegu nie miał żadnej wiedzy.

Na koniec przypomnieć trzeba, co nie jest tajemnicą i jest powszechnie znane, że tego typu postanowienia wzorca umów stosowane przez inne firmy ubezpieczeniowe były przedmiotem orzeczeń SOK i K, jak i postępowań przed Prezesem UOKiK.

Uznając zapisy dotyczące opłaty związanej z wykupem za niewiążące, strona pozwana jest zobowiązana do zwrotu wpłaconej kwoty składki w pełnej wysokości (punkt I wyroku). Odsetki zasądzono od dnia 3 sierpnia 2016 r., czyli od upływu 7 dni od doręczenia wezwania do zapłaty z dnia 22 lipca 2016 r., zgodnie z żądaniem pozwu.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. (punkt II wyroku). Złożyły się na nie: kwota 4.800,00 zł – na podstawie § 2 ust. 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 listopada 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 1804), kwota 17,00 zł, tytułem opłaty od pełnomocnictwa i kwota 721,00 zł, tytułem i opłaty od pozwu.

Sędzia

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

N., dnia 10 marca 2017 r.

SSR Grażyna Poręba